

اشاره:

در تاریخ پر فراز و نشیب اسلام کم نبودند کسانی که نان دین خورده و علیه آن فعالیت کرده‌اند. آنچه در این مختصر می‌آید، بررسی اجمالی شخصیت کسی است که به جامعیت دین باور نداشته و با برداشت ناقص خود از دین، به زعم خود سعی در اصلاح آن داشته، غافل از این که تیشه به ریشه خود و دین می‌زند. با کمی کنکاش در زندگی این شخصیت‌ها، به این نکته اشتراکی پی می‌بریم که همه آنها به سبب ساعی نبودن در مسیر تهذیب و خودسازی و دوستی با افراد معلوم‌الحال و غفلت، پای به ورطه نابودی گذاشته‌اند.

محمدعلی رنجبر

نگاهی به چگونگی پیوستن شیخ ابراهیم زنجانی به لژ فراماسونری

معمّمی! در فهرست ماسون‌ها

بی‌شک سرنوشت شیخ ابراهیم زنجانی و کسانی مانند تقی‌زاده‌های مشروطیت، در انتظار همه کسانی است که با دور شدن از موازین شرعی و گذشتن از مرزهای اعتقادی و اخلاقی، به دام التقاط گرفتار می‌آیند.

حمله‌ور شده است.

مجموعه این علل و عوامل باعث شد که شیخ ابراهیم زنجانی از یک عالم دینی، به فردی کاملاً غربی تبدیل شود. بی‌شک سرنوشت شیخ ابراهیم زنجانی و کسانی مانند تقی‌زاده‌های مشروطیت، در انتظار همه کسانی است که با دور شدن از موازین شرعی و گذشتن از مرزهای اعتقادی و اخلاقی، به دام التقاط گرفتار می‌آیند. رویکرد برخی معممین به تفکرات ماسونی به همین افراد ختم نشد. لغزش برخی افراد همانند یوسفی اشکوری، کدیور و ... به دامان اندیشه‌های ماسونی، زنگ خطر برای همه آنانی است که بی‌توجه به مسیری که در پیش گرفته‌اند، به بازخوانی اعمال و رفتار خود در حوزه اخلاق و اعتقادات نمی‌پردازند.

پی‌نوشت‌ها:

۱. شیخ ابراهیم زنجانی: زمان، زندگی و خاطرات، علی ابوالحسنی (منذر).
۲. ر. ک: خاطرات و اسناد نظام‌السلطنه.
۳. زندگی و زمانه شیخ ابراهیم زنجانی.

۱۳۱۰ ق از طریق میرزا علی اصغرخان مشیرالممالک و حاجی میرزا ابوالمعالی با کتب و جراید چاپ مصر و کلکته مانند «ثریا»، «پرورش» و «الهلال»، «حبل‌المتین» آشنا شد و نیز به مطالعه رمان‌های خارجی و داخلی همچون «سه تفنگدار»، «بینوایان»، «کنت مونت کریستو» و همین‌طور به مطالعه آثار میرزا عبدالرحیم طالبوف؛ نویسنده سوسیال‌دموکرات و پوزیتیویست مقیم قفقاز پرداخت.^۱

۲. دوستی با وزیر همایون: او اهل شراب و قمار و بدمستی بود و تاریخ موارد مکرری از این اعمال شنیع را در پرونده او ثبت کرده است.^۲

۳. دوستی با تقی‌زاده و اردشیر جی و ورود او به «لژ بیداری ایران»: خود او در اواخر عمر با مباحثات تمام در این باره می‌نویسد:

«در جریان مشروطیت، یکی از سران آزادی و وطن‌خواهان مشهور تمام ایران گردیده و برای اولین مجلس شورای ملی ایران به اتفاق آراء عموم هموطنان منتخب گردیده و در چهار دوره مجلس از نمایندگان و مشهورترین ایشان بوده و داخل احزاب و جمعیت‌ها گردیده و عضو مجمع عالی جهانی شده‌ام.»^۳

۴. افراط و تفریط در موضع‌گیری‌ها: به عنوان مثال در جایی ناصرالدین شاه را شاه شهید خوانده و در جای دیگر به او

شیخ ابراهیم زنجانی علی‌رغم سال‌ها تحصیل در حوزه علمیه نجف و بهره‌گیری از محضر بزرگانی چون حاج میرزا حبیب‌الله رشتی، حاج میرزا حسین تهرانی و آخوند خراسانی؛ با بازگشت به ایران و ورود به انجمن‌های سری ماسونی، موجبات انحراف مشروطیت و اعدام مرحوم شیخ فضل‌الله نوری را فراهم کرد. او از نمونه‌های بارز افرادی است که علل و عواملی گوناگون، زمینه انحراف وی را فراهم کرد. بیان چند مورد از عوامل انحراف وی، می‌تواند ما را در شناخت شخصیت و چگونگی سقوط اعتقادی و اخلاقی این افراد یاری رساند:

شیخ ابراهیم زنجانی علی‌رغم سال‌ها تحصیل در حوزه علمیه نجف و بهره‌گیری از محضر بزرگانی چون حاج میرزا حبیب‌الله رشتی، حاج میرزا حسین تهرانی و آخوند خراسانی؛ با بازگشت به ایران و ورود به انجمن‌های سری ماسونی، موجبات انحراف مشروطیت و اعدام مرحوم شیخ فضل‌الله نوری را فراهم کرد.

۱. آشنایی با جراید و رمان‌های خارجی و عدم نقادی آنها و تقلید کورکورانه از فرهنگ و تمدن غرب: شاید بتوان گفت مشکل اکثر ماسون‌ها و غرب‌زده‌ها، عدم شناخت صحیح از فرهنگ و تمدن غرب است. زنجانی نیز در سال